

2010-03-01

Riksföreningen
Gästhamnar Sverige

Säker hamn

RGS/SLS råd till Gästhamnar och Klubbhamnar

- Livräddnings-/Brandsläckningsutrustning
- Stegar, fasta/lösa
- Märkning
- Miljöräddningsutrustning
- Första hjälpen utrustning

Dessa råd utgår från MSB allmänna råd och är sammanställda av **RGS** i samråd med **Svenska Livräddningssällskapet SLS** och **Shore Safety A-Miljö AB Göteborg** samt utdrag från ett Dansk projekt för fritidshamnar "Sikker Havn" **FLID Föreningen för fritidshamnar i Danmark/ Dansk Sejlunion**.

Var beredd när olyckan inträffar

Dessa råd vänder sig till hamnägare, hamnkaptener, klubbstyrelser och båtägare.

Detta dokument innehåller råd för uppsättning och märkning av utrustning. Råden kan begränsa skadeverkningarna vid ev. drunkningsolyckor, bränder, utsläppsoolyckor och personskador i fritidshamnar.

Det finns idag inget samlat regelverk för säkerheten i fritidshamnar. Nedanstående råd för placering och val av utrustning har hämtats från olika myndigheters regelverk och ideella sällskaps underlag. Främsta källor är MSB allmänna råd SRVFS 2006:3, SRVFS 2007:5, samt SLS folder Utrustning för vattenlivräddning. Idé och förebild för lay out och bilder är; - Dansk Sejlunion FLID "Anbefalinger" (rekommendationer), för en "SIKKER HAVN".

Många av våra fritidshamnar ligger långt från både sjukhus/vårdcentral och brandstation vilket innebär att väntetiden på ambulans /räddningstjänst/räddningsdykare kan ta mer än 15 min. Det är därför viktigt att hamnen har en beredskap för en första snabb insats. "Det är de första minuterna efter en olycka som är avgörande" för såväl livräddning som för hur stora de materiella skadeverkningarna blir.

Därför uppmanar RGS alla gästhamnar/klubbhamnar att ha dessa råd som utgångspunkt för val av utrustning, var utrustningen skall placeras och hur den skall märkas. När alla följer dessa råd så känner båtägarna igen sig avseende säkerhetsutrustningen i hamnarna och kan då känna sig trygga. Råden är inarbetade i det klassificerings- dokument som bedömer och betygsätter Gästhamnsguidens gästhamnar med antalet stjärnor.

Björn Altnäs
Lars-Göran Forss
Göran Bertilsson
Jesper Højenvang,
Martin Peters
Magnus Jarbrink
Stefan Österström

Ordf. RGS, Riksföreningen Gästhamnar Sverige
Skr. RGS
SLS, Svenska Livräddningssällskapets säkerhetsråd
FLID/Dansk Sejlunion
Shore Safety A-Miljö AB
Räddningstjänsten Ö Blekinge
Landstinget Blekinge

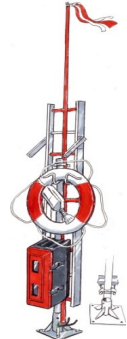
Fasta räddningsstegar

Montering av fasta räddningsstegar bör ske på ett inbördes avstånd på max 50 m, men vi rekommenderar 25 m. Stegarnas nedersta steg skall vara **minst 1 meter under vattenytan** vid normalt lågvattenstånd. Då är det möjligt för en frusen och försvagad person att själv ta sig upp längs stegen.

Dessutom skall det finnas handtag/stång eller att stegen går minst 50 cm över kajkanten/ bryggans däck alternativt 30-45 cm innanför kant, så att personen kan häva sig upp och in på kajen/bryggdäcket.

Förtydligande om "fasta" och "lösa" Räddningsstegar

Fast Räddningsstege är främst till för att kunna komma upp själv om man faller i vattnet. Lös Undsättningsstege är till för att **på plats** kunna hjälpa där nödställd krampar sig fast i panik. – Se "Lös undsättningsstege på livräddningspost, nedan.

Brand- och Livräddningspost

Utrustningen placeras ut på kajer flytbryggor och övrigt sjönära område med ett mellanrum på max avstånd av 100m.

Livräddningsposten skall innehålla följande materiel;

- Livboj med kastlina monterad på stolpe.
- Lös undsättningsstege (3-4 m) med häkthakar/lyftkrokar vid kaj, för att häkta stegen på kajkant och lyfta/dra upp en person ur vattnet.
- Räddningshake med trekrok (5 m), användes för att få tag på person under/eller på vattenytan och **dra denna till räddningsstegen**, få tag på tappad utrustning, sträcka räcka. Utrustningen kan även användas på svag is under vintern.
- Handeldsläckare (6 - 12 kg pulver ABC). Större släckare ger förutom ökad kapacitet vid större eldhärd minskad risk för stöld av att vara otymplig att förvara ombord på fritidsbåt.

Färgmärkning Räddningspost

Det är viktigt att de som befinner sig på land/bryggan snabbt kan se var brand-och räddningsutrustningen är placerad.

Då kan man snabbt komma till undsättning eller börja släcka branden.

Det är viktigt att räddningsposterna är märkta på enhetligt och avvikande vis, gärna med gul prismatisk reflex eller fluorescerande färg på stolpe och stege. Då ser man utrustningen både i svagt ljus och nattetid.

Färgmärkning Fasta Räddningsstegar – mycket viktigt

Stegar skall märkas gärna med gula prismatiska reflexer eller **avvikande** fluorescerande färg såväl **uppe** på brygga som **nedtill** för att det ska vara lätt att se räddningsstegarna från vattenytan och även från land vid räddning.

Akterförtöjningspåle/boj/Y-bom som ligger direkt utanför stegen skall märkas på samma sätt så att man utifrån kan hitta in till närmaste räddningsstege. Vet man vad man skall leta efter om man faller i vattnet och vart man skall ta vägen, så känner man sig trygg. Det är viktigt att inte råka i panik!

Räddningsrep på kajer/bryggor

För att enkelt möjliggöra säker förflyttning i vattnet längs kaj/brygga rekommenderas att ett räddningsrep monteras ca 0-30 cm över medelvattenståndets nivå. Då kan den nödställda dra sig fram till en räddningsstege eller hålla sig ovanför vattenytan tills hjälp anländer. Vid stora variationer i vattennivå kan flera nivåer övervägas eller om möjligt ordna "gripbarhet under brygga på annat lämpligt sätt. Repet bör vara gulfärgat.

Miljöräddningsutrustning

Som en första insats vid större/mindre utsläpp/förorening i vattnet, rekommenderas att hamnen har tillgång till oljeabsorberande materiel som kan suga upp petroleum produkter både på land och i vattnet. Exempelvis;

Lämpliga absoptionslänser kan ha kärna av cellulosa eller bark.
Bark har den fördelen att den finns på 6 meters längder som man kan koppla ihop, varför man endast använder precis så många, som det aktuella tillfället kräver.
Bark har även den fördelen att om en länsa inte blir kontaminerad, går den att torka och därefter återanvända.
Cellulosalänser finns endast på 25 meters längder.

Tips - Räddningstjänsten försöker alltid få tag i båtägaren för att bestrida kostnader för både inköp och destruktion av använda länser.

Speciellt tunga oljeabsorberande kuddar som skall täppa till dagvattenbrunnar, så att utspilld olja/bensin/motsv. inte skall rinna ner i avloppssystemet och förorena detta

Första hjälpen utrustning

Centralt i hamnen, hamnkontor eller motsvarande, skall finnas följande;

- Telefon, fast eller mobil, för att kunna larma 112. Det är mycket viktigt att omgående kunna tillkalla professionell hjälp efter att en olycka har inträffat
- En välutrustad första hjälpen låda för att kunna lägga om mindre/större sår, stoppa blödningar och minimera personskadorna tills ambulans anländer
- **En defibrillator (hjärtstartare)**, om de ekonomiska resurserna finns. För varje minut som går efter ett hjärtstopp, minskar överlevnadschansen med 5-10 %. En halvautomatisk rekommenderas, eftersom den instruerar användaren med både tal och bild hur man ska hantera den. Den är mycket enkel att använda.

Informationstavlor

Informationstavlor över hela anläggningen/hamnen skall finnas. Dessa skall visa var säkerhetsutrustningen är placerad. Tavlorna kan placeras vid varje brygga eller centralt vid hamnkontoret motsv. Telefonnummer till hamnägare/hamnkaptens vara angivet.

Se bilaga.

Säkerhetsplan

Hamnägaren upprättar en samlad säkerhetsplan som kortfattat innehåller åtgärder vid en olycka;

Hamnägaren utser ansvarig person för att genomföra dokumenterade rutiner och underhåll

Första åtgärdsinsats av hamnägare/hamnkaptens/anställda vid en olycka i hamnen, därefter larma 112

Rutin för funktionskontroll av utrustningen i hamnen samt att utrustningen finns på avsedd plats

Rutin för återkommande utbildning i teori- och handhavande av utrustningen.

Utrustningen gör inte jobbet

Stegar, brandsläckare, livbojar mm gör inte jobbet

Det är viktigt att personer/båtägare som nyttjar hamnen också får **utbildning** i hur man använder utrustningen. Dessa kan sedan vid en olycka leda/instruera båtgäster m.fl. hur utrustningen skall användas.

Lär ut första hjälpen och brandsläckning

Ju fler som kan ge första hjälpen och hantera en brandsläckare, desto större är chansen att man räddar liv, minskar personskador och minskar materiella skador. Kanske är det du själv en dag som upptäcker en olycka/brand. Då är det skönt att veta vad du skall göra. Använd därför några timmar för egen utbildning, det kan rädda någons liv.

Skyltar, märkning och anslag ökar **medvetenhet och kunskap** samtidigt som civilkurage stärks hos alla som vistas på anläggningen

Förebyggande av olyckor

Om vi skall ha säkra hamnar så är det också viktigt att båtarna som ligger i våra hamnar är så säkra som möjligt. Båtägarna uppmanas att varje år kontrollera säkerheten/funktionen på all utrustning ombord.

Gör en kontrollista så att ingenting glöms bort.

